

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Politimesteren i Oslo.

Deres ref.:

Vår ref.:
2017/00007-4

Dato:
8. juni 2017

INSPEKSJON/TILSYN AV OSLO POLITIDISTRIKT – GEOGRAFISK DRIFTSENHET 3 (Tidl. Stovner og Manglerud politistasjoner)

1. Innledning.

Det ble foretatt inspeksjon av straffesaksbehandlingen ved Oslo politidistrikt, Geografisk driftsenhet 3 (tidl. Stovner og Manglerud politistasjoner) den 9. og 10. mai 2017. Fra statsadvokatenes side deltok førstestatsadvokat Olav Helge Thue og statsadvokatene Nina Prebe, Irlin Irgens og Peter A. Johansen.

Inspeksjoner av straffesaksbehandlingen i politidistriktene er en del av statsadvokatenes fagledelse. Kravene til fagledelse er angitt i riksadvokatens rundskriv om krav til straffesaksbehandlingen i politiet (Rundskriv nr 2/2012) kap III og i riksadvokatens mål og prioriteringsdirektiv, senest riksadvokatens rundskriv nr 1/2017. Hovedlinjene i Oslo statsadvokatemeters inspeksjonsvirksomhet er nedfelt i vår fagledelsesplan for 2017. Formålet med inspeksjonen er å bidra til at politiets straffesaksbehandling er effektiv og holder et kvalitativt høyt nivå.

Politidistriktene er i ferd med å gjennomføre en omfattende omorganisering. (Nærpolitireformen). Omorganiseringen har medført at politidistrikter er blitt slått sammen, driftsenheter er blitt slått sammen i større organisasjoner, nye enheter opprettes (f. eks. Felles straffesaksinntak) og at saksfordelingsinstruksene i politidistriktene er under revisjon. På personellsiden medfører omorganiseringen store endringer (særlig på ledersiden). Dimensjoneringen av den enkelte enhet er heller ikke endelig avklart. De pågående endringene i politidistriktenes organisering får også betydning for hvordan statsadvokatene utfører sin inspeksjonsvirksomhet i 2017.

Statsadvokatenes inspeksjoner har både en kvalitetskontrollside og en veiledningsside. Kvalitetskontrollen kan sies å være retrospektiv i den forstand at man driver kontroll med hvordan politiet har gjennomført straffesaksbehandlingen. Kvalitetskontrollen har imidlertid også en mer fremtidsrettet funksjon idet funnene fra kontrollen er ment å brukes til å forbedre kvaliteten på straffesaksbehandlingen i politiet i tiden fremover.

Normalt vil inspeksjonene bestå av møter med ledelsen av den enkelte driftsenhet og møter med enkelte grupper innenfor enheten. Disse møtene vil bl. a. inneholde redegjørelser og diskusjoner rundt organiseringen av straffesaksbehandlingen ved enheten. Som følge av den pågående omorganiseringen har vi valgt å utsette disse møtene til organisasjonen har satt seg noe mer. For ordens skyld nevnes at statsadvokatene følger organisasjonsutviklingen gjennom de kvartalsvise møtene med politimesteren og politidistriktets ledergruppe.

Vi har også valgt å utsette kontrollen av statistikkutvikling på straffesakssiden på enhetsnivå. Dette har sammenheng med sammenslåingen av enhetene. Statistikker for de nye enhetene vil ikke uten videre være sammenlignbare med tidligere år fordi enhetene er endret. Vi forutsetter imidlertid at politiet følger med på statistikkutviklingen på enhetene. Oslo statsadvokatembeter underrettes om utviklingen på politidistriktetsnivå under kvartalsmøtene med politimesteren.

2017 blir derfor å anse som et unntaksår for så vidt gjelder statsadvokatenes inspeksjonsvirksomhet. For de geografiske driftsenhetene har vi valgt å dele inspeksjonen i to deler. Del en vil bestå av en kvalitetskontroll av enkeltsaker innenfor enkelte utvalgte saksområder (se nedenfor). Del to vil bestå av en fagdag for etterforskere, jurister og andre ved hver enkelt driftsenhet. Fagdagen vil bestå av en oppsummering fra inspeksjonen og dessuten enkelte andre temaer. Hvilke temaer som skal behandles på fagdagen er ikke endelig behandlet, men Politiarbeid på stedet og foreholdelse av rettigheter er sannsynlige temaer. Fagdagene vil bli avholdt høsten 2017.

2. Om den geografiske driftsenheten.

Manglerud politistasjon og Stovner politistasjon er som følge av nærpolitireformen slått sammen til en geografisk driftsenhet (GDE). Det vil fremdeles være tjenestesteder både på Stovner og på Manglerud, men nå under felles ledelse. Totalt har driftsenheten 301 stillingshemler med politiutdanning. 133 av disse jobber som etterforskere og 21 er i påtalejuriststillinger. (inkludert en påtaleleder og en påtaleavsnittsleder)

Geografisk driftsenhet 3 har, på lik linje med hva Stovner politistasjon hadde før reformen, fagansvaret for saker som gjelder mishandling i nære relasjoner for hele Oslo politidistrikt, men etterforskningen skal foretas ved den enkelte geografiske driftsenhet.

De geografiske driftsenhetene skal i hovedsak etterforske og påtaleavgjøre de samme typene straffesaker som stasjonene gjorde før reformen. Oslo politidistrikt arbeider imidlertid med en revisjon av sin straffesaksinstruks og det er sannsynlig at det vil bli enkelte endringer på saks- og trekkinstruksen.

På geografisk driftsenhet 3 er det tolv jurister som jobber med allmennsakene. Åtte jurister arbeider med de ordinære allmennsakene. I tillegg er det to jurister på begge tjenestesteder som har ansvar for ungdomssakene.

Det er åtte jurister (inkludert påtaleavsnittsleder) og 64 etterforskere som jobber med mishandling i nære relasjoner.

GJENNOMGANG AV FREMLAGTE SAKER mv.

Av bestillingsbrevet, som er datert 10. april 2017, fremgår det hvilke sakstyper som politiet skal legge frem til inspeksjonen. Det fremgår av nevnte brev at vi ber om andre tidsperioder enn det som følger nedenfor. Som følge av at det ville blitt alt for mange saker innenfor enkelte kategorier har vi redusert tidsperioden i noen kategorier.

1) Saker under etterforskning som gjelder overtredelse av straffeloven av 2005 §§ 272, 273 og 274 første ledd. Vi skal særlig se etter politiarbeidet på stedet,

Statistikk:

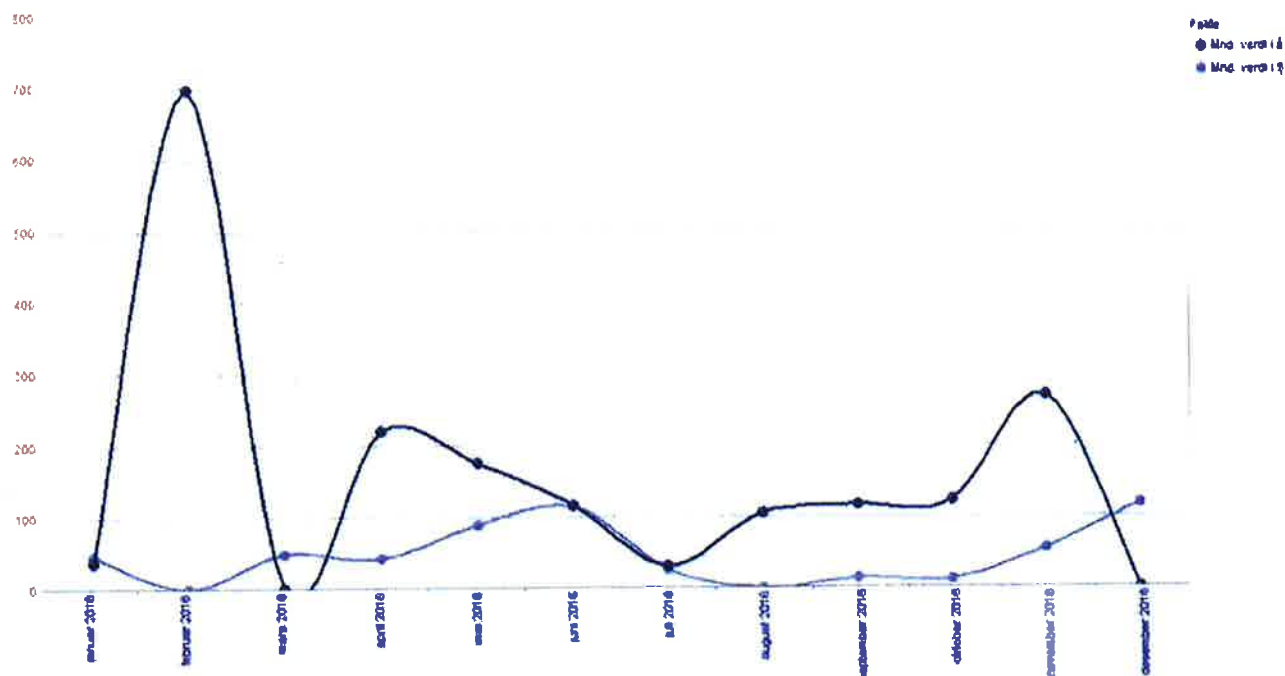
Vi ba om at det ble innhentet statistikk tall for gjennomsnittlig saksbehandlingstid for Stovner politistasjon og Manglerud politistasjon for 2016 og eventuelt for den nye geografiske driftsenheten pr 1. mai 2017. Etter det opplyste har PSV ikke egne statistikker for de nye geografiske driftsenhetene. Vi fikk derfor tallene for gml. Stovner og gml. Manglerud krets også for 2017. (KILDE PSV, som henter tallene fra PAL STRASAK)

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på prioriterte voldssaker:

2016: Stovner 178 dager.

Det råder imidlertid uenighet om grunnlaget for det høye tallet. I februar 2016 gikk gjennomsnittlig saksbehandlingstid opp fra 37,3 dager i januar, til 698 dager i februar. Politiet mener at grunnen er at det ble gjenopptatt en sak pga. treff på DNA. Denne saken ble så henlagt på foreldelse (oppklartkode), og teller i statistikken.

Nedenfor er det tatt inn en graf på saksbehandlingstid per måned for Stovner i 2016.

2016: Manglerud 97 dager

2017 frem til første mai: Stovner 97,4 dager.

2017 frem til første mai: Manglerud 885,4 dager (!) Iflg politiet må det ha skjedd noe i april. I mars var tallet 90,6: Følgende er kommentert i PSV: "Analyse: For mars ble det avgjort 6 forhold hvorav 1 ble oppklart og teller for indikatoren. Forholdet ble oppklart etter 62 dager, hvorav sakstiden viser at etterforsker brukte 47 og påtale 15 dager. For hittil i år viser PSV 885,4 dager gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Det er imidlertid pr. 03.05.17 ingen forhold i PAL Strasak med forholdets oppklaringsdato i 2017 som kan forklare dette tallet."

Gjennomgang av saker:

Vi ba om å få fremlagt alle saker under etterforskning som gjelder overtredelse av straffeloven 2005 §§ 272, 273 og § 274 første ledd (grov kroppskrenkelse, kroppsskade og grov kroppsskade).

Vi gjennomgikk 33 saker (2 saker ble ikke fremlagt) og så særlig på etterforskningen som ble foretatt på stedet og på saksfremdrift etter initialfasen.

Av de 35 sakene hadde 14 av sakene allerede over 90 dagers saksbehandlingstid. Ni av sakene ble anmeldt i 2016. To av disse ble anmeldt i august 2016 og 3 av sakene fra september 2016. Av disse var fire saker hos påtaleansvarlig og en sak fremdeles hos etterforsker. Resten av 2016- sakene var fra desember. Det alt vesentlige av sakene som ble anmeldt i 2016 er klare til påtaleavgjørelse. Noen har også vært det en tid. Vi legger til grunn at disse sakene nå prioriteres og påtaleavgjøres snarest mulig.

Selv om statistikkene for tiden neppe er helt til å stole på for så vidt gjelder gjennomsnittlig saksbehandlingstid er det på det rene at enheten(e) har et forbedringspotensiale på saksbehandlingstid og dermed måloppnåelse på prioriterte voldssaker. Etter gjennomgangen av ikke påtaleavgjorte saker kan det tyde på at en ikke uvesentlig del av forsinkelsene skyldes at sakene blir liggende for lenge hos påtaleansvarlig. De prioriterte voldssakene som er under etterforskning/ikke påtaleavgjort er ikke flere enn at ledelsen har mulighet til å holde kontroll på dem på enkeltsaksnivå. Dette er et velegnet tiltak for måloppnåelse.

Når det gjelder kvaliteten på etterforskningen i de gjennomgåtte sakene så fremstår denne som gjennomgående god. Etterforskningskrittene i initialfasen synes adekvate og oppfølgingen etter initialfasen virker målrettet og ble gjennomført raskt i de sakene som ble gjennomgått. Et fåtall saker synes allikevel å ha stoppet opp, men det er særlig på påtalesiden den største forsinkelsen synes å være.

- 2) Kontroll av kvaliteten på *Politiarbeid på stedet*. Det skal særlig fokuseres på kvaliteten på avhørene, herunder om reglene om formalia er tilfredsstillende ivarettatt, og på bevissikring på åstedet i initialfasen. Vi ønsker her å gå igjennom utvalgte deler av det som finnes av lydfiler. Det må legges til rette for at flere av oss samtidig kan gå igjennom lydfiler. (Det er usikkert om vi får til dette hvis vi logger oss inn på systemene med egen BID)**

Med tanke på dette skal vi gjennomgå påtaleavgjorte saker i perioden 1. januar 2017 til 1. mai 2017 som gjelder:

- a. straffeloven § 181 (ordensforstyrrelser) (Her skal vi også se på utforming av siktelsen, subsumsjonen og om sakene inneholder elementer av hatkriminalitet)**
- b. straffeloven § 231 (Narkotikalovbrudd)**

For å få mest mulig saker med lydfiler fra Politiarbeid på stedet, ble vi i forkant av inspeksjonen enige med den geografiske driftsenheten om at de skulle finne frem ca. 50 saker der det var foretatt straksetterforskning (med lydfiler) uavhengig av sakstype.

Prosjekt "Politiarbeid på stedet" er under utrulling i politidistriktene i 2017. Meningen med politiarbeid på stedet er å sikre forklaringer – og andre bevis – så tidlig som mulig i etterforskningen. I enkelte saker er det meningen at patruljen skal etterforske saken ferdig, mens det i andre saker skal danne grunnlaget for videre etterforskning.

Avhør som foretas kort tid etter en hendelse vil gi den som avhøres bedre grunnlag for å huske detaljer og potensialet ved avhør som er nære i tid vil derfor være store. Det samme vil mulighetene til å finne spor eller spørre den avhørte om det er spor som kan finnes. Etterforskning av straffesaker på stedet byr også på særskilte utfordringer. Mulighetene til å planlegge avhøret i forkant er mindre enn hvis avhøret skjer på et senere tidspunkt, avhøret vil ofte kunne forstyrres av andre oppdrag eller av omstendighetene på stedet og den som avhøres vil fra tid til annen være så preget av hendelsen at dette vil påvirke avhørets innhold. Hvis omstendighetene rundt avhøret er så vanskelige at et adekvat avhør ikke lar seg gjennomføre må hensiktsmessigheten av å avhøre på stedet vurderes.

For at Politiarbeid på stedet skal kunne brukes adekvat i den videre etterforskning, og ikke minst som bevismiddel i retten, er det avgjørende at bevissikringen skjer på lovbestemt måte. Dette gjelder i første rekke at den som avhøres på stedet blir gjort kjent med sine rettigheter på en ordentlig måte. Hvis avhørte ikke er foreholdt sine rettigheter på ordentlig måte er det en reell mulighet for at avhøret ikke kan brukes f. eks. i konfrontasjonsøyemed i retten. Et lydopptak kan være avslørende i forhold til hvor grundig rettighetene er redegjort for. For å unngå misforståelser i retten er det viktig at politiet sørger for at foreholdelse av rettigheter kommer med på lydopptaket.

Det er også viktig at innholdet i avhøret inneholder de opplysningene som er nødvendige og hensiktsmessige i forhold til de opplysninger politiet har om saken på et så tidlig tidspunkt i etterforskningen. Vi har bl. a. sett på om politiet har spurt den avhørte om det er bevis som kan finnes som kan bidra til å identifisere gjerningsmannen eller det nærmere hendelsesforløpet.

Statsadvokatene gjennomgikk 42 lydopptak av mistenkte, fornærmede og vitner som var tatt av patruljen på stedet. Dette ble gjort ved at vi hørte på lydfilen og sammenholdt dette med den skriftlige rapporten. Vi brukte et forhåndslaget skjema til utfylling i hver sak. Skjemaet er vedlagt denne rapporten. Skjemaet er basert på at hhv mistenkte, fornærmede og vitner (minst) skal gjøres kjent med følgende rettigheter:

Mistenkte:

- Sin rett til å ikke forklare seg (Straffeprosessloven § 232)

- Sin rett til forsvarerbistand etter eget valg på ethvert trinn av saken (Straffeprosessloven 34 og påtaleinstruksen § 8-1)
- Sin rett til å nekte å forklare seg på bakgrunn av straffeprosessloven §§ 122 og 123 (Må vurderes konkret i den enkelte sak)

Fornærmede:

- Anmelder- og vitneansvaret (Straffeprosessloven § 234)
- Sin rett til å ha med seg en "tiltropsperson" (Påtaleinstruksen § 8-13)
- Sin rett til bistandsadvokat (Gjelder dersom vilkårene er oppfylt – straffeprosessloven § 107a jf. påtaleinstruksen § 8-7)
- Sin rett til å nekte å forklare seg på bakgrunn av straffeprosessloven §§ 122 og 123 (Må vurderes konkret i den enkelte sak jf § 235)

Vitner:

- Vitneansvaret
- Sin rett til å nekte å forklare seg på bakgrunn av straffeprosessloven §§ 122 og 123 jf. straffeprosessloven § 235 (Må vurderes konkret i den enkelte sak)

I tillegg er det tatt inn enkelte andre formelle krav og betingelser.

Ved gjennomgangen av avhørene er det tydelig for oss at Politiarbeid på stedet gir mye informasjon kort tid etter en hendelse. Vi mener også at ordensstyrken er flinke til å foreholde avhørte opplysninger fra stedet og evt. andre avhør som blir tatt på stedet. I enkelte mindre saker er avhøret av mistenkte i tillegg til anmeldelsen tilstrekkelig for å fatte påtaleavgjørelse. I andre saker gir avhørene på stedet et godt grunnlag for å gå videre i etterforskningen. Ved behov må de som er avhørt på åstedet kalles inn for å utdype sin forklaring.

Det er forskjell på kvaliteten på avhørene som er gjennomgått. Dette gjelder både på hvilken måte avhørte er gjort kjent med sine rettigheter og på innholdet av avhørene i forhold til hva slags type sak som etterforskes. Vi vil allikevel understreke at både formalia og innholdet i avhørene stort sett var adekvat – og godt håndtert. Dette kan illustreres ved at av de ca. 40 avhørene vi gikk igjennom var det kun i et tilfelle hvor formalia ble presentert på en måte som kunne skape problemer for senere konfrontasjon i retten. I noen flere saker kunne det blitt spørsmål om det var tilstrekkelig godt gjennomført, men vår vurdering er at det ville blitt tillatt.

Selv om formalia, herunder rettigheter, stort sett ble gjennomført på en tilfredsstillende måte er det enkelte ting som bør forbedres. Nedenfor har vi listet opp en del konkrete forbedringspunkter på bakgrunn av gjennomgang av sakene:

Generelt:

- Enkelte avhør forstyrres av mye støy. Vi har forståelse for at dette ikke alltid er lett å kontrollere ute på åstedene, men der det lar seg gjøre bør man søke til roligere steder, f. eks. i politibilen. (Dette ble gjort i ett avhør – noe som gjorde forståelsen bedre og roen i avhøret ble bedret etter at man gikk inn i bilen)
- I mange av avhørene er det åpenbart at en del informasjon er innhentet før lydavhøret begynner. Dette gjelder også personalia, formalia og informasjon om at avhøret blir tatt opp på lyd. For å unngå misforståelser er det viktig at relevant informasjon som kommer før lydavhøret gjentas slik at det kommer med på lydavhøret.

- Hvis det er flere til stede under avhøret (f. eks: andre tjenestemenn, verger eller tiltropersoner) bør det fremgå på lyden hvem dette er og hvis en av disse sier noe må det tydeliggjøres hvem som sier hva.
- Selv om forholdene ute på åstedene er mer uforutsigbare og bråkete enn inne på politidistriktets lokaler bør man søke å bruke mer tid på gjennomgangen av rettigheter og tydeligere forsikre seg om at avhørte har forstått rettighetene sine.
- I flere saker er det ikke opplyst hva slags forhold avhørte har til mistenkte. (Ubeslektet/uforbundet.)
- I noen saker er det for store avvik mellom det som sies i oppsummeringen og det som fremgår av rapporten.
- Det må tydeliggjøres hva som skjer (slik at det fremgår av lydfilen) hvis avhørte peker i en retning eller på en skade e.l. på kroppen.
- I noen saker er relevante opplysninger ikke tatt med i oppsummeringen og dermed heller ikke i den skriftlige rapporten.
- For fornærmede og vitner må man vurdere å stille spørsmål om spor kan finnes og evt. hvor dette kan finnes. Dette gjelder f.eks. fingeravtrykk/ DNA i saker med ukjent gjerningsmenn og ellers gjenstander som er brukt i forbindelse med, eller på annen måte kan kaste lys over den straffbare handling (f. eks. mobiltelefoner, sosiale medier) eller gjenstander som er ødelagt.

Avhør av mistenkte:

(30 stk.)

Funn: (I tillegg til det som er påpekt over under "generelt")

- Mistenkte blir gjennomgående ikke oppfordret til å forklare seg sant.
- I ett av avhørene av en mistenkt under 18 var det ingen informasjon om verge er forsøkt underrettet.
- I ett av avhørene ble mistenkte gjort kjent med at han ikke hadde plikt til å forklare seg. I neste setning blir han gjort kjent med at det er straffbart å lyve til politiet.

Avhør av vitner:

(5 stk.)

Funn: (I tillegg til det som er påpekt over under "generelt")

- I to avhør blir vedkommende gjort kjent med 122/123 selv om det ikke er grunn til det.
- I ett avhør gjennomføres avhøret før vedkommende blir gjort kjent med vitneansvaret. Dette fordi vitnet umiddelbart begynner på sin forklaring. Dette ble rettet på hensiktsmessig måte i ettertid der vitnet opprettholder sin forklaring. (Bra!)

Avhør av fornærmede:

7 stk. (hvorav 1 ikke var Politiarbeid på stedet (pps))

Funn: (I tillegg til det som er påpekt over under "generelt")

- Avhøret som ikke er pps – veldig god foreholdelse og bekreftelse på at vitnet forstår. Særlig opp mot 122/123.
- Ett avhør hvor fornærmede påbegynner sin forklaring før hun er gjort kjent med rettighetene. Blir rettet etterpå. En del detaljer som mangler i utskriften. Fornærmede viser hvor på kroppen hun er slått og sparket. Dette burde vært gentatt av avhører slik at det dokumenteres på lyd.

- Ett avhør av 16-årig offer. Tydelig at verge er til stede (hører ham på lyd). Dette fremkommer ikke verken av lydopptaket eller rapporten. Tydelig at også ytterligere en tjenestemann er til stede uten at dette fremkommer av lyd eller rapport. Mangler enkelte detaljer fra forklaringen i rapporten. Bra at det blir bedt om fritak for taushetsplikt.
- I saker med ukjent gjerningsmann. Her bør politiet spørre om hvor vi kan finne spor (Tok gjerningsmannen på spesielle steder, var det telefonkontakt på forhånd, fra hvilken retning kom gjerningsmannen (mulig videoovervåkning?) Disse spørsmålene manglet bl. a. i en sak som gjaldt ran av en drosjesjåfør.

De funnene som er skissert gjelder både mangler ved formalia (særlig foreholdelse av rettigheter) og innholdet i avhørene.

Politiet er i oppstartsfasen av arbeidet med politiarbeid på stedet og vi regner med at kvaliteten på avhørene vil forbedres ytterligere ved at politiet får mer trening, kombinert med oppfølgingsmøtene/evalueringsmøtene.

Etter vår mening bør man så snart som mulig sørge for at politiets rutiner for foreholdelse av rettigheter blir så korrekt som forholdene på et åsted tillater. Reglene synes i en del tilfeller å være vanskelige å håndtere for politiet. I alle fall i en periode anbefaler vi at politiet utstyrer seg med huskelister/maler til bruk i begynnelsen av avhøret og at det brukes tilstrekkelig tid – før avhøret begynner – til både å orientere avhørte om rettighetene og at avhørte forstår rettighetene.

Vi tillater oss ellers å bemerke at den evaluerings-/tilbakemeldingsrutinen som Politiarbeid på stedet legger opp til synes veldig positiv og konstruktiv. Vi føler oss trygge på at dette vil bidra til økt kvalitet på etterforskningen. Vi forutsetter at politiet prioriterer disse møtene og at også juristene deltar på møtene, slik som forutsatt.

3) Saker under etterforskning der det er tatt tilrettelagte avhør. For de geografiske driftsenhetene vil dette særlig dreie seg om saker som gjelder mishandling i nære relasjoner. Vi skal særlig fokusere på frister, oppfølging etter initialfasen og om det er utarbeidet etterforskningsplan.

Vi gjennomgikk 22 saker som er under etterforskning. Vi undersøkte hvorvidt fristene for gjennomføring var overholdt, eventuelle årsaker til fristbrudd, hvorvidt det var gjennomført supplerende avhør og eventuelt hvem som anmodet om dette. Videre undersøkte vi om forsvarer var til stede under avhøret, samt om fremdriften etter gjennomført avhør var tilfredsstillende. Også i år har vi hatt fokus på etterforskningsplaner. Det ble opplyst at GDE 3 tok i bruk en mal i februar d.å. Malen skal være utformet slik at man unngår at etterforskningsplanen kun blir en aktivitetslogg. Sjekkliste som ble benyttet er vedlagt inspeksjonsrapporten.

Frist for TA:

Vi undersøkte fristene i 15 av 22 saker og fant at ingen av avhørene var gjennomført innen lovbestemt frist. Det fremgår av protokollene for de tilrettelagte avhørene at dette skyldes manglende kapasitet på etterforskning, samt dels manglende kapasitet hos barnehuset.

Vi tok opp spørsmålet om dette var et representativt inntrykk av situasjonen og fikk følgende tilbakemelding: " *Frem til utgangen av april 2017 har avhørene kun unntaksvis blitt gjennomført innen lovens frister. Kapasiteten har imidlertid bedret seg. Fra midten av mars 2017 er avhørskapasiteten økt med 50% ved at antall spesialavhørere som er dedikerte til å ta TA er økt fra 4 til 6 personer. Parallelt administrerer Barnehuset i Oslo fra og med 15.mai 2017 i all hovedsak kun avhør knyttet til Oslo politidistrikt.*"

Forsvarer til stede:

Det var ikke forsvarer til stede i noen av avhørene, med unntak av enkelte supplerende avhør.

I de fleste sakene var det notoritet på at forsvarer/siktede var varslet om at det var gjennomført TA og at han/hun var gitt frist for å be om supplerende avhør. Dette må fremgå av samtlige saker og skal etter forskrift om tilrettelagte avhør § 13 fremgå av protokollen.

Supplerende avhør:

Det var gjennomført supplerende avhør i 4 av sakene og da etter anmodning fra politiet.

Utskrift:

Det var besluttet utskrift i de fleste av sakene. Ikke alle disse var vedlagt saken og det er usikkert om avhøret er ferdigstilt eller ikke. Det var flere saker der det var flere måneder siden avhøret av gjennomført, og hvor dialogutskrift fortsatt ikke lå i saken. Det er klart at dette er forsinkende element hva gjelder ferdigstilling av etterforskningen.

I samtlige saker hadde barna forklaringsplikt og i samtlige saker fremgikk det av protokollen at barna var formant til å snakke sant. I og med at utskrift manglet i flere av sakene, var det ikke mulig å kontrollere nærmere hvordan formaningen var gjennomført og om barnet forstod avhører. Det er viktig å påpeke at der barnet er foreholdt rettigheter og der barnet er formant til å snakke sant, må dette også inntas i resyme/utskrift.

Etterforskningsplan:

Det eksisterte to typer etterforskningsplaner. En gammel og en ny versjon. Den nye versjonen var nokså nylig tatt i bruk, og fremstår bedre i form og innhold. Ettersom samtlige nå skal bruke den nye versjonen, undersøkte vi ikke etterforskningsplaner der det var brukt gammel mal. Det ble opplyst at etterforskningsplanene i sakene fra Manglerud ikke var vedlagt grunnet en misforståelse. Disse ble da heller ikke gjennomgått.

Det fremgikk ikke av planene at disse var utarbeidet i samarbeid mellom påtale og politi, men det ble muntlig opplyst at så var tilfelle. Av samtlige planer etter ny mal fremgikk det klart hvem som var politifaglig etterforskningsleder og påtaleansvarlig.

Det var satt frist for ferdigstilling i et fåtall av sakene og det var i liten grad satt frist for de enkelte etterforskingsskritt. Etterforskingsskrittene var imidlertid gitt prioritet etter lav, middels og høy. I en av sakene var frister og prioritet helt fraværende. Som påpekt ved fjorårets inspeksjon er det viktig at etterforskningsplanene brukes for å "holde trykket oppe" i sakene. For at det skal fungere mest hensiktsmessig, må det settes frister både for ferdigstilling og for det enkelte etterforskingsskritt. Dette må også følges opp, og der det er store forsinkelser bør årsaken til dette fremgå av planen.

I den grad bevisetema fremgikk av planen syntes det å være en viss standardformulering, og ikke konkret beskrevne bevisetema. En slik gjentakelse vil naturlig nok redusere

veiledningseffekten for etterforskerne. Det samme erfarte vi hva gjelder angivelse av hypoteser.

Fremdrift etter TA:

Noen av sakene var såpass ferske at det var vanskelig å vurdere fremdriften. Tatt i betraktning at det var tatt tilrettelagte avhør synes fremdriften i disse sakene å være adekvat, selv om fristene regelmessig var oversittet.

Imidlertid var det flere saker, hvor fremdriften synes for dårlig. Enkelte av sakene kunne vært avgjort, men ventet på påtaleavgjørelse. Et gjennomgående inntrykk var at flere av sakene ble liggende ubehandlet etter at det tilrettelagte avhøret var gjennomført. Inntrykket er at det jobbes innimellom med hver sak, noe som må være krevende både for etterforskere og jurister, og som i lengden er lite arbeidseffektivt. Det hadde vært mer hensiktsmessig om det var mulig å arbeide mer konsentrert med en og en sak, og slik sett unngå å "hoppe inn og ut av" flere saker.

Spørsmålet er om antallet tilrettelagte avhør og fristene som gjør at alle tilrettelagte avhør må prioriteres medfører at etterforskningen stopper opp i andre saker etter at tilrettelagte avhør er foretatt i disse. Dette spørsmålet er også reist av riksadvokaten i brev til statsadvokatene av 7. april 2017.

Svaret på et slikt spørsmål lar seg ikke umiddelbart utlede ved gjennomgang av enkeltsaker (bortsett fra å konstatere at et stort antall saker stopper opp etter avhøret.) Vi ba derfor politiet om synspunkter om temaet og dessuten om de var av den oppfatning at de riktige sakene ble prioritert under etterforskningen. Politiet har gitt følgende svar:

"Påvirker fristene den samlede saksbehandlingstiden?"

På grunn av ressursene som prioriteres i sakene i initialfasen for å oppnå et kvantitativt mål, er det vår erfaring at de sakene som krever ytterligere etterforskning etter de tilrettelagte avhørene, trekker mer ut i tid enn nødvendig. Det er uheldig å regelfeste tidsfrister som overstyrer de faglige vurderingene til etterforskningsledelsen. For eksempel kan det i en sak hvor barneverntjenesten akutt plasserer et barn, våre behov får å avvente med avhør av barnet til den nye situasjon i barnets liv har stabilisert seg noe. Loven gir ikke anledning til å bruke mer enn 1 ukes tilleggsfrist av hensyn til vitnet. I tillegg rapporterer etterforskerne at fokuset på de korte fristene gjør at de ofte må legge til stede andre gjøremål i egne saker for å bistå med tilrettelagte avhør.

Det er ofte en rekke etterforskningstaktiske hensyn og praktiske utfordringer som må ivaretas i forbindelse med et avhør.

En av avhørerne våre har kommet med følgende innspill til fristene:

- Det er til tider lite informasjon om saken og bakgrunn for anmeldelse (rekker ikke å bygge opp saken nok i forkant for å gjøre et godt avhør) Dette gjelder informasjon i saken samt dokumentasjon på hvilke tilstand barnet er i (diagnoser og utfordringer)*
- En del saker har dårlig kommunikasjon mellom barnevern og politi i forhold til deling av informasjon og hva som er gjort i saken fra før den kommer til oss*
- Personlig tror jeg at de korte fristene i mange saker ikke hever kvaliteten på etterforskningen da fristen blir hovedfokus – dette kan også føre til at "feil saker" også blir prioritert.*

En av politiførstebetjentene har uttalt følgende om fristene:

"Hvis vi kommer dit at vi overholder fristene, så vil vi få det ekstremt travelt med å gjøre de samme etterforskingsskrittene i løpet av 6-7 dager. Det kan være utfordrende da vi vet at det noen ganger er vanskelig å få tak i de vi skal avhøre (f.eks barnevernsansatte mv) / tar tid å få innhentet dok fra barnevern/andre etater. I tillegg må etterforsker bruke mye tid på å organisere TA - skaffe følgespersoner mv (dette er gjøremål andre kanskje burde overtatt) I disse tilfellene kan det være at saken ikke blir godt nok "opplyst" før TA blir gjennomført, og avhøret av barnet kan bli mangelfullt."

Tiden som medgår til det rent praktisk tilrettelegging henger også sammen med mangelfulle avklaringer og rollefordeling mellom politiet og andre offentlige og private aktører som pålegges oppgaver i forbindelse med gjennomføringen av de tilrettelagte avhørene.

Det er iverksatt tiltak ved at videre etterforskingsskritt skal drøftes mellom påtaleansvarlig/avhørsleder og etterforsker på saken samme dag som de tilrettelagte avhørene gjennomføres. Vi ser at det er mer å gå på her. I tillegg gjennomføres månedlig ROS samtaler med de etterforskningslederne, avsnittsledere og påtaleansvarlige for å bistå med riktig prioritering.

Blir de "riktige sakene" prioritert?

Med utgangspunkt i de "obligatoriske" sakene – altså hvor avhør "skal" tas på barnehuset – er ikke fagfeltet vold i nære relasjoner prioritert i et eget avsnitt i Oslo slik som de øvrige sakene som krever spesialkompetanse. (avsnitt for vold- og seksuallovbrudd)

Dette innebærer at spørsmålet er vanskelig å besvare entydig. De ulike stasjonene – i dag geografiske driftsenhetene – prioriterer ulikt, har ulik praksis og ulik kompetanse. Hverken berammingskontoret eller barnehuset som ser helheten av saker som bestilles avhør i gjør egne vurderinger av om de riktige sakene prioriteres først. Vi anser dette for å være en politifaglig vurdering som er vanskelig å gjøre med mindre man ser alle saker som kommer inn til OPD under ett. Det fordrer en styring med lik ledelse i samme retning. I dag opplever samarbeidene aktører og også sakens involverte parter ulik håndtering av sakene."

- 4) Saker hvor det er gitt prosessøkonomisk påtaleunntatelse i medhold av straffeprosessloven § 70 innenfor en gitt periode. Her må grunnlaget for påtaleunntatelsen vedlegges (f eks dommer, andre saker osv.). Dette er en oppfølging av inspeksjonen fra i fjor.**

I fjorårets rapporter for Stovner og Manglerud politistasjoner ble det påpekt at det var en del mangler ved politiets bruk av prosessøkonomiske påtaleunntatelser etter straffeprosessloven § 70. Manglene knyttet seg særlig til at man kun i et fåtall saker sendte adekvat underretning om påtaleunntatelsen til siktede og dessuten at man ga påtaleunntatelse uten at de rettslige vilkårene for bruk av straffeprosessloven var til stede.

Årets gjennomgang er gjort for å kontrollere om disse manglene nå er forbedret. Det er viktig å minne om at som følge av funnene i fjorårets inspeksjonsrapporter er BL blitt endret slik at det kreves at adekvat underretning sendes til siktede.

Vi gjennomgikk 31 saker. I samtlige saker var det vedlagt påtaleunntatelse med siktelse. I 27 av sakene ble det vurdert at reglene for å gi påtaleunntatelse etter straffeprosessloven § 70 åpenbart var tilstede, mens det i to av sakene var usikkert fordi saken (eller dom/forelegg) ikke var vedlagt slik at det ikke lot seg gjøre å kontrollere. I to av sakene ble det vurdert som usikkert om det burde ha vært gitt påtaleunntatelse etter § 70. Dette gjeldt en trusselsak og en kroppskrenkelsessak. I trusselsaken, som var ganske alvorlig, hadde siktede fått en ubetinget dom på 90 dager for andre forhold. Etter statsadvokatens syn var vilkåret om "ingen eller bare ubetydelig straff" neppe oppfylt. Det samme gjaldt for voldssaken. Her var det utferdiget tiltale for bl. a. vold mot politiet. I tillegg til at kroppskrenkelsen ville gitt mer enn en ubetydelig tilleggsstraff kunne voldssaken illustrert siktedes tendens til vold og kunne således hatt betydning for bevisbildet i den saken som skulle opp for retten.

Alt i alt er det gledelig å erfare at de mangler som ble påpekt under fjorårets inspeksjoner nå i all hovedsak er brakt i orden.

OPPSUMMERING:

Det byr på betydelige utfordringer å gjennomføre fullverdige inspeksjoner/tilsyn av politiet under den omfattende omorganiseringsprosess som etaten gjennomgår i 2017. Dette skyldes at en sammenligning med organisasjonen fra tidligere år gir liten mening fordi de gamle enhetene er oppløst og nye enheter er i etableringsfasen. Organiseringen og systemene i den nye organisasjonen er ikke ferdigutviklet. En gjennomgang og analyse av de interne systemene for straffesaksbehandlingen – som ikke er ferdigutviklet – gir også liten mening. På den annen side må straffesaksbehandlingen i politidistriktene gå sin gang, selv om organisasjonen er under endring og under oppbygging. Dette gjelder både at produksjonen på etterforskning går sin gang og at kvaliteten på etterforskningen er høy.

Mens vi tidligere har hatt fokus på både systemer og rutiner for straffesaksbehandlingen og kvaliteten på straffesaksbehandlingen har hovedfokuset i år vært en saksgjennomgang av enkelte utvalgte sakstyper med tanke på at behandlingen av disse holder tilstrekkelig høy kvalitet.

Selv om hovedfokuset har vært kvalitet på etterforskningen ved gjennomgang av enkeltsaker finner vi grunn til å uttrykke bekymring for behandlingen av saker som gjelder mishandling i nære relasjoner.

Stovner politistasjon og nå Oslo pd GDE III er, og har vært, i fremste rekke når det gjelder fagutvikling på området. De har også fagansvaret for sakstypen i Oslo politidistrikt. Økningen i antallet tilrettelagte avhør og presset på å prioritere disse rapporteres å gå utover behandlingen av sakstypen etter at de tilrettelagte avhørene er gjennomført. (Og andre sakstyper). Mange alvorlige saker blir liggende ubehandlet etter at tilrettelagt avhør blir tatt. Hvis sakene blir ferdig etterforsket er juristene også så presset på tid som følge av bl. a. økningen i tilrettelagte avhør at det tar lang tid å få påtaleavgjort sakene. Vi er bekymret for at restansene på dette saksområdet vil øke betydelig. Det som er beskrevet er i tråd med de observasjoner som vi gjorde da vi gjennomgikk saker under inspeksjonen. Se nærmere om dette under punkt 3.

For ordens skyld nevner vi at statsadvokatene i Oslo etter gjennomføringen av inspeksjonen ved GDE III i Oslo har innsisert GDE I i Oslo pd (Grønland og Sentrum) og Follo samt Romerike i Øst politidistrikt. Rapportene herfra er under arbeid. Tendensen med et raskt

økende antall tilrettelagte avhør med store konsekvenser for den etterfølgende behandlingen av sakene er den samme ved disse enhetene.

Kvaliteten på de gjennomgåtte voldssakene synes gjennomgående å være god. På etterforskningssiden synes oppfølgingen av sakene å være tilfredsstillende også etter initialfasen. Vi konstaterer imidlertid at flere av sakene blir liggende uten å bli påtaleavgjort hos juristene. Vi tilføyer at flere av de sakene som lå hos juristene i tillegg til å være prioriterte voldssaker også var ungdomssaker. Det bør etter vår oppfatning treffes tiltak som gjør at juristene får påtaleavgjort disse viktige sakene raskere.

Håndteringen av Politiarbeid på stedet synes etter vår gjennomgang av lydavhørene å være tilfredsstillende. Dette særlig tatt i betraktning at konseptet er forholdsvis nytt og at de som gjennomfører avhørene fremdeles må sies å være i en læringsfase. Vi er opptatt av at politiet følger systemet med tilbakemeldingsmøtene godt opp og vi forutsetter at påtalejuristene er til stede og bidrar på disse møtene. Vi tilføyer at vår rapport om dette (pkt 2) er utformet slik at det skal være mulig å bruke våre innspill i den videre opplæring av de som forestår avhørene ute.

Avslutningsvis bemerker vi at det er gledelig at bruken av straffeprosessloven § 70 nå helt gjennomgående brukes slik den er ment å brukes.

Olav Helge Thue	Irlin Irgens	Nina M Prebe	Peter A Johansen
Førstestatsadvokat	Statsadvokat	Statsadvokat	Statsadvokat

Gjenpart:
Riksadvokaten
Politidirektoratet
Påtaleleder Trude Maren Buanes (på epost)